

2. SLOVENSKA FOLKLORISTIČNA KONFERENCA.

AKTUALNE RAZISKAVE V SLOVENSKI FOLKLORISTIKI

Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo, Zavetiška 5, predavalnica P3,

3. december 2021, 9.00-17.00

9.00-9.05 Uvodna pozdrava

Uršula Lipovec Čebren, predstojnica Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo;

Mirjam Mencej, organizatorica konference

9.05-9.45 Plenarno predavanje

Marija Stanonik: Vprašanje strokovnosti in etike pri predelavah in objavah folklornega gradiva

9.45-10.45 sekcija **Kratki folklorni obrzci** (predsedujoča Saša Babič)

9.45-10.00 Matej Meterc: Raziskave nekonvencionalnih replik za prikaz v zbirki ter *Slovarju pregovorov in sorodnih paremioloških izrazov*

10.00-10.15 Rok Mrvič: Bi mož beseda dal roko v ogenj? Diahroni oris slovenskih folklornih prisežnih obrazcev

10.15-10.30 Saša Babič: Tradicionalne paremiološke enote med arhivom in interpretacijo

10.30-11.00 Diskusija

11.00-11.15 *odmor*

11.15-12.30 sekcija **Pripovedna folklor** (predsedujoča Mirjam Mencej)

11.15-11.30 Monika Kropelj Telban: Vprašanja in problemi raziskovanja sodobne pripovedne kulture

11.30-11.45 Mirjam Mencej: Vloga pripovedi o duhovih v družbenem, kulturnem in religijskem kontekstu

11.45-12.00 Barbara Ivančič Kutin: Pripovedno izročilo Slovencev v Argentini (terenska raziskava)

12.00-12.15 Kristina Radomirovič Maček: Teorije zarote o covid19 na slovenskem spletu: motivi in tipologija

12.15-12.45 Diskusija

12.45-14.15 odmor za kosilo

14.15-15.15 sekcija Jezikovna hibridnost v folklori (predsedujoča Marjeta Pisk)

14.15-14.30 Marjetka Golež Kaučič: Misli folkloro: folkloristične, etnološke in računske perspektive in pristopi k narečju

14.30-14.45 Marija Klobčar: Dvojezične pesmi kot razpiranje družbenih, ustvarjalnih in raziskovalnih meja

14.45-15.15 okrogla miza Medjezikovna prepletanja v folklori Slovencev v zamejstvu: po tridesetih letih

Moderira: Marija Klobčar

Sodelujejo: Marija Kozar-Mukič, dopisna članica SAZU, Sombotel/Szombathely, Madžarska; mag. Martina Piko-Rustia, Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik, Klagenfurt /Celovec, Avstrija; Susanne Weitlaner, Pavlova hiša, Bad Radkersburg/Radgona, Avstrija; Luigia Negro, Zveza slovenskih kulturnih društev, Resia/Rezija, Italija.

15.15-15.30 odmor

15.30-17.00 sekcija Pesemska in glasbena folklor (predsedujoči Rajko Muršič)

15.30-15.45 Mojca Kovačič, Urša Šivic, Teja Turk: Trenutne etnomuzikološke raziskave na Glasbenonarodopisnem inštitutu ZRC SAZU

15.45-16.00 Marjeta Pisk: Folkloristika in kritično preučevanje dediščine

16.00-16.15 Rebeka Kunej: Od predvojnih folklornih festivalov do povojnih folklornih skupin

16.15-16.30 Drago Kunej: Digitalna zbirka gramofonskih plošč in glasbena folkloristika

16.30-16.45 Rajko Muršič: Folkloristika v antropoloških kontekstih posthumanih časov

16.45-17.00 Diskusija

ZBORNIK POVZETKOV

Akad. prof. dr. Marija Stanonik, ZRC SAZU, Inštitut za slovensko narodopisje

Vprašanje strokovnosti in etike pri predelavah in objavah folklornega gradiva

Dokler ni objavljeno, za folklorno gradivo ni avtorskih pravic. To je dolgo veljalo kot aksiom. France Kotnik je bil mogoče prvi, vsekakor pa se je Milko Matičetov v svojem pisanju zelo zavzemal, da je vsak pripovedovalec tudi avtor in moralni lastnik pripovedi, ki jo kdo zapiše. Pri pesmih se avtorstvo ni problematiziralo, čeprav se vprašanje te vrste že od začetka pojavlja pri pesmih, ki jih je zapisal Anton Žakelj - Rodoljub Ledinski leta 1838, za katere velja, da mu jih je posredovala (pela ali pripovedovala?) njegova mama Ana.

Ne da bi stremel za monografsko popolnost, referat namerava slediti tej problematiki sistematično, z upoštevanjem zgodovinskih okoliščin, vse od Ahacljevih (Slomškovih?) posegov v "*pesmi po Koroškim ino Štajarskim znane*", objav v Kranjski Čbelici, Vrazove ostaline v Štrekljevih *Slovenskih narodnih pesmih* (1898-1923) idr. na eni strani in prvih objavah folklornih pripovedi (France Kotnik, Vinko Möderndorfer), posebno reprezentativni Keleminovi zbirki *Bajke in pripovedke slovenskega ljudstva* (1930) in priljubljenim Bolharjevim *Slovenskim narodnim pravljicam* (1952), vse do nekaterih odločitev v najnovejših objavah, ki izzivajo tehten premislek o njihovi etični in strokovni primernosti.

Dr. Saša Babič, ZRC SAZU, Inštitut za slovensko narodopisje

Tradicionalne paremiološke enote med arhivom in interpretacijo

Pregovori kot tradicionalne paremiološke enote so semantično bogati izrazi, ki ponujajo dragocen vpogled v kulturno kompleksnost. O kulturi lahko veliko spoznamo z vpogledom v njene kratke folklorne oblike, ki predstavljajo odsev časa in družbe. Odsev družbe je viden tako na ravni forme kot same ubeseditve metaforičnih in metonimičnih oblik. Prispevek bo prikazal potencial pregovorov v namen raziskave družbenega svetovnega nazora v dani kulturi na podlagi arhivskega gradiva Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU, ki obsega 37.480 enot. Pri tem

bodo uporabljene metode etnolingvistike in semiotike ter digitalne humanistike za preučevanje folklore. Hkrati bo prispevek pokazal kontinuiteto zbiranja in raziskovanja pregovorov v slovenski folkloristiki ter predstavil arhivsko zbirko paremioloških enot na Inštitutu za slovensko narodopisje ZRC SAZU.

Dr. Matej Meterc, ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša

Raziskave nekonvencionalnih replik za prikaz v zbirki ter *Slovarju pregovorov in sorodnih paremioloških izrazov*

Nekonvencionalna replika je ustaljena neustrezna ter večinoma humorna (zlasti absurdna) replika osebe B na izjavo osebe A (npr. A: »Koliko je ura?« – B: »Za reveže je na zvoniku.«). Nedavno so postale predmet jezikoslovnih in folklorističnih (paremioloških) raziskav tudi v slovenščini. Temu paremiološkemu žanru je bila do sedaj sistematična pozornost posvečena le v ruščini z raziskavami ter slovarjem Bondarenka, tema pa se je obrobno pojavljala še v nekaterih slavističnih jezikoslovnih prispevkih, čeprav jih je med paremiološke izraze že pred desetletji uvrstil tudi klasični ruski paremiolog Permjakov. Izsledke pilotnih anketnih raziskav med dijaki in študenti, ki so bili že predstavljeni v nekaj člankih, smo vključili v novo spletno anketno raziskavo z 200 replikami, ki poteka od začetka leta 2021. Glavni namen ankete je pridobiti podatke o stopnji poznanosti posameznih izrazov med slovenskimi govorci ter podatke o njihovi bogati variantnosti, anketirancem pa zastavljamo še nekaj drugih vprašanj. Raziskave so (še posebej zaradi njihove redkosti v pisnem gradivu in pretežne rabe v govornem jeziku) bistvene za kakovosten prikaz nekonvencionalnih replik v načrtovani knjižni zbirki ter rastočem paremiološkem slovarju, ki na portalu Fran izhaja od leta 2020. V *Slovarju pregovorov in sorodnih paremioloških izrazov* želimo nekonvencionalne replike predstavljati z empirično določeno glavno slovarsko obliko, anketno preverjenim naborom ustaljenih variant ter natančnim opisom izjave, na katero se odzivajo.

Rok Mrvič, doktorski študent, ZRC SAZU, Inštitut za slovensko narodopisje

Bi mož beseda dal roko v ogenj? Diahroni oris slovenskih folklornih prisežnih obrazcev

Prispevek prinaša razčlenitev in opredelitev kategorij potencialnih folklornih obrazcev, ki so tako v stroki kot v javnosti najpogosteje poimenovani s splošno oznako *prisega*. Glede na obseg gradivnega nabora, ki sega od žanrsko raznolikih rokopisnih in tiskanih besedil različnih zgodovinskih obdobj do sodobnih terenskih in korpusnih primerov vsakdanjega sporazumevanja, bo podan pregled dejavnikov, ki so skozi čas oblikovali razne oblike priseg, kot jih poznamo danes. Za pridobitev dodatnih podatkov o obliki, vsebini, kontekstu rabe in funkciji izrekanja priseg bodo obravnavane paremiološke, frazeološke in druge jezikovne enote, ki so s prisegami vsebinsko povezane in s katerimi bomo lahko natančneje opredelili njihova medsebojna razmerja. S tem bo vsaj na delu gradiva izvedljiva sinteza podatkov, ki bo omogočila 1) interpretacijo jezikovnega gradiva v sodobni rabi, ki glede na dominantno funkcijo implicira močno vez s prisegami v tradicionalnem pojmovanju, ter nazadnje 2) presojo priseg in sorodnih besedil kot folklornih obrazcev. Na podlagi novih dognanj bodo jasneje določeni pomenski odnosi med pogosto prekrivnimi poimenovanji za prisege v slovenskem jeziku, s čimer bo terminološki aparat posodobljen za nadaljnje folkloristične raziskave.

Dr. Monika Kropej Telban, ZRC SAZU, Inštitut za slovensko narodopisje

Vprašanja in problemi raziskovanja sodobne pripovedne kulture

V prispevku se ukvarjam z vprašanji v kakšni obliki živi danes pripovedno izročilo in kakšne so nove oblike sodobne kulture pripovedovanja. Vemo namreč, da je spontano pripovedovanje pravljic zelo redko vpeto v vsakdanje življenje, po večini je le pripovedovano spraševalcu, brano otrokom ali pripovedovano v okviru organiziranih pripovedovalskih dogodkov.

Prednost pri ohranjanju pripovednega izročila imajo povedke, ki so vpete v prostor oz. v kulturno krajino (*place-lore*). To so predvsem zgodbe vezane na določeno lokacijo, kraj ali del pokrajine. Strukturiranje (mapiranje) lokalnih zgodb in pripovednega izročila v prostoru ali regiji je danes razmeroma pogosto. V zadnjem času sta bila pri nas realizirana tudi dva projekta v okviru katerih

je bilo pripovedno izročilo umeščeno v kulturno krajino. In sicer Interreg projekta Slovenija – Hrvaška: »Živa coprnija in »Mitski park«.

Delno so se ohranile pripovedi, ki govorijo o nekaterih bajeslovnih bitjih in prikaznih, ki naj bi jih ljudje videvali v svojem okolju, pa tudi diskurzi o čarovnicah in čarovnikih, ki naj bi škodovali nekaterim posameznikom v soseski ipd.

Tudi sodobne povedke in urbane pripovedi so del komunikacije v zaključenih družbah, še bolj pa na družbenih omrežjih. Prav tako postajajo predmet folklorističnih raziskav osebne izkušnje in življenjske zgodbe posameznikov. Na prelomu tisočletja, v času digitalne in informacijske tehnologije ter interaktivnega komuniciranja so začele nastajati nove oblike pripovedne kulture. Danes mnogi folkloristi raziskujejo folkloro na spletu (net-lore), saj je v 21. stoletju med številnimi družbenimi skupinami uporaba svetovnega spleta postala pomemben del vsakdanjega življenja. Z ozirom na to, da so pravljice tisti žanr, ki najbolj izginja iz vsakdanjega življenja, pa se na koncu zastavlja tudi vprašanje o smiselnosti izdaje »Tipnega indeksa slovenskih ljudskih pravljic«, navkljub danes pogostim kritikam ATU sistema klasificiranja.

Doc. dr. Barbara Ivančič Kutin, ZRC SAZU, Inštitut za slovensko narodopisje

Pripovedno izročilo Slovencev v Argentini (terenska raziskava)

V zadnjem desetletju na Inštitutu za slovensko narodopisje ZRC SAZU polagoma nastaja repozitorij slovstvene folklorne in drugega besednega izročila Slovencev po svetu. Gradivo obsega predvsem terenske zvočne posnetke, ki so pomemben vir za najrazličnejše folkloristične pa tudi druge raziskave, ki jih zanimajo manjšinske ali izseljenske skupnosti (jezik in kultura, življenje, nazori ipd.); v srednjeročnem načrtu je predvidena objava gradiva v knjižni zbirki folklornih pripovedi Glasovi, in sicer v izboru, ki ustreza konceptu te zbirke.

V prispevku bodo podrobneje predstavljene aktivnosti, ki so se izvedle v oktobru leta 2019 v skupnostih argentinskih Slovencev v Buenos Airesu, Bariločah in Mendози. Izpostavljeni bodo tisti metodološki pristopi, ki jih je bilo treba pri terenskem delu zaradi specifičnih okoliščin (razdalje, pridobivanje informatorjev, zgodovinskopolična občutljivost) ustrezno prilagoditi. Slovenska skupnost t. i. tretjega migracijskega vala, ki je obsegal predvsem politične begunce po

koncu druge svetovne vojne, je v novi deželi takoj po prihodu vzpostavila slovenske domove, ki so skrbeli za izobraževanje in gojenje slovenskega jezika in kulture (in s tem identitete) vse do danes. Informatorji v tukajšnji raziskavi so bili povečini predstavniki druge generacije, ki se je že rodila v Argentini oz. so tja prišli s starši kot majhni otroci. Sledila bo predstavitev delne kvantitativne in kvalitativne analize pridobljenega gradiva; ker le-to še ni v celoti popisano in transkribirano, je mogoče podati zgolj približno oceno npr. o najbolj zastopanih vsebinah in žanrih in nekaterih drugih lastnostih, ki so predmet folkloristične obravnave. Mdr. je iz pripovedi druge in deloma tretje generacije mogoče opazovati prepletanje slovenske in latinskoameriške kulture, ki ju informatorji bolj ali manj ostro ločujejo in na različne načine sprejemajo oz. zavračajo.

Prof. dr. Mirjam Mencej, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Vloga pripovedi o duhovih v družbenem, kulturnem in religijskem kontekstu

V svojem prispevku bom obravnavala pripovedi o duhovih z vidika njihove vloge v širšem družbenem, kulturnem in religijskem kontekstu. Na primeru zgodb, zbranih med terensko raziskavo na ruralnih območjih Bosne in Hercegovine med 2016-2019, bom pokazala, kako se skozi zgodbe o prikazovanju mrtvih ne le zrcalijo, temveč tudi ojačujejo kulturne in religiozne norme. Pokazala bom tudi, kako te zgodbe, vpete v prostor, omogočajo prisvajanje prostora, opozarjajo na nerazrešeno preteklost in kažejo na problematične točke bivanja v sodobnosti.

Kristina Radomirović Maček, doktorska študentka, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Teorije zarote o covid19 na slovenskem spletu: motivi in tipologija

Pripovedovanje teorij zarote temelji na polariziranem razmerju med zlobnimi konspiratorji (ki delujejo na skrivaj proti splošnemu dobremu) in ozaveščenimi posamezniki (ki ta namen razkrivajo, ter se proti njemu borijo). Teorije zarote je potrebno razumeti kot korpuse pripovedi v digitalnem in globalnem kontekstu. Splet je glavni kanal transmisije pripovedi sodobnih teorij

zarote, kjer se v okviru spletnih skupnosti določenih z virtualnimi modeli komunikacije, motivi nabirajo v tipske različice, ki presegajo lokalne in jezikovne meje. Prepoznavanje značilnih motivov sodobnih teorij zarote, kot nosilnih in nedeljivih gradnikov pripovedi pomaga pri razkrivanju porekla določene teorije zarote, njene avtentičnosti in diakronične pojavnosti. Klasifikacija tipov omogoča preglednost pripovedi, ki se tako lahko interpretirajo s pomočjo aktualnih dogajanj in trenutnih družbenih disonanc. V tem prispevku bosta predstavljena dva grafa: a) Prvi graf bo prikazal mreženje motivov v pripovedne strukture na primerih s slovenskega spleta. Obenem bodo predstavljene aktualne metodologije interdisciplinarnega zbiranja podatkov (npr. raziskave Shahvasari, Tangherlini (2020), Gruzd, Mai (2020), Ahmed, Vidal-Allabal (2020) itd.); b) Drugi graf bo osredotočen na posameznika, ki se pri procesu oblikovanja motivov v smiselno pripoved sooča s tradicijo, integrira pripoved v obstoječe vedenje in lastno identiteto, ter v imenu določene pripovedi javno nastopa na spletu.

Namen prispevka je prikaz dominantnih motivov teorij zarote o covidu19 na slovenskem spletu, kot tudi razumevanje mehanizmov mrežnega ustvarjanja pripovedi teorij zarote odprtih struktur, ter njun tipski potencial. Prispevek bo odprl vprašanja o rekontekstualizaciji starih motivov v nove pripovedi v času covid19 krize in njihovem vplivu na našo sodobnost.

red. prof. dr. Marjetka Golež Kaučič, ZRC SAZU, Glasbenonarodopisni inštitut in Podiplomska šola **Misliti folkloro: folkloristične, etnološke in računske perspektive in pristopi k narečju**

Sam projekt obravnava pojmovanje narečja z vidika folklorističnih in etnoloških, semantičnih, in tehnoloških raziskav. Folkloristične in etnološke raziskave obravnavajo narečje kot tekstološki problem, ki je povezan s teksturo (melodijo) besedila, in na katerega vplivajo interpretacija nosilca ter lokalni in širši socialni in kulturni kontekst. Raziskave se ukvarjajo tudi s semantičnim problemom, ki izhaja tudi iz prestopanja med jezikovnimi kodi. Ker je posamezen kod izpostavljen specifični semantiki, prehajanje med kodi neizogibno vzpostavlja semantični problem. V okviru tehnoloških raziskav pa je raziskava zajela razvoj novih metod za analizo zvočnih posnetkov in pridobivanje informacij iz glasbe, s ciljem avtomatizacije iskanja besed v različnih narečnih oblikah iz terenskih posnetkov in hkrati kvantifikacijo fonetičnih razlik med njihovo izgovorjavo.

Doc. dr. Marija Klobčar, ZRC SAZU, Glasbenonarodopisni inštitut

Dvojezične pesmi kot razpiranje družbenih, ustvarjalnih in raziskovalnih meja

Prispevek se problemsko osredinja na preteklo in sodobno pesemsko ustvarjalnost, ki se naslanja na preplet različnih jezikov, hkrati pa odpira vprašanje raziskovalske pozornosti, namenjene dvojezični ustvarjalnosti in njenim sledem. V teh vprašanjih premišlja cilje in realizacijo projekta *Pesemski odsevi medkulturnega sobivanja*, ki je potekal oz. poteka na Glasbenonarodopisnem inštitutu ZRC SAZI. Ob osvetlitvi preteklih raziskovalskih praks in odnosa raziskovalcev do izročila, temelječega na medjezikovnih vezeh, razčleni razloge za sam projekt, ob pregledu njegove realizacije pa interpretira skladnost in razhajanja med pričakovanji in spoznanji.

Razmerje med pričakovanji projekta in dobljenimi spoznanji opazuje na treh ravneh. Prva raven zadeva empirična spoznanja, temelječa na samem gradivu: ciljno iskanje dvo- ali večjezičnih pesmi, ki je potekalo v okviru projekta, je omogočilo temeljni pregled nad pogostnostjo medjezikovnih prepletanj v pesemski ustvarjalnosti in nad vsebinami, v katerih je ta zajeta. Druga raven razkriva pestro paleto vprašanj, ki so se odpirala znotraj raziskovalnih okvirov dvojezične ustvarjalnosti, od razlogov za iskanje medjezikovnih možnosti do razkrivanja pasti njihovega poenostavljenega razumevanja. Tretja raven obravnava vlogo družbenih okolij te produkcije in možnosti, ki jih raziskovanju te pesemske ustvarjalnosti ponuja mednarodna primerljivost. S temi poudarki bo prispevek skušal pokazati, s čim je raziskovanje dvo- ali večjezične pesemske ustvarjalnosti in njene družbene vloge razširilo spoznavna obzorja folkloristične misli in kje so v primerljivosti različnih kolektivnih identitet pokazale njegove omejitve.

Dr. Mojca Kovačič, dr. Urša Šivic in Teja Turk, doktorska študentka, ZRC SAZU, Glasbenonarodopisni inštitut

Trenutne etnomuzikološke raziskave na Glasbenonarodopisnem inštitutu ZRC SAZU

Sodelavke z etnomuzikološke sekcije Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU bomo predstavile svoje trenutne raziskave na polju etnomuzikologije in okoliščine, ki vplivajo nanje. Dr. Mojca Kovačič bo izpostavila vključenost v polje zvočnih študij in z njim povezano preučevanje

urbanih zvočnih krajin, študije na področju afektivnih potencialov zvoka, kulturnih dinamik v etnično-manjšinskih kontekstih in pomene dvojezičnega izražanja v popularnih glasbenih praksah na avstrijskem Koroškem. Tema doktorske disertacije mlade raziskovalke Teje Turk so kulturne identifikacije v povezavi z instrumentalno ljudsko glasbo. Predstavila bo nekatere instrumentalne prakse, ki so imeli v prvi polovici 20. stoletja za Slovence poseben identifikacijski pomen. Dr. Urša Šivic bo predstavila raziskave o pomenu glasbe v dvojezičnih prostorih, o vlogi glasbe v etnično-manjšinskih skupnostih, o preučevanju zapuščine Franceta Marolta ter o avtorskem in uredniškem delu pri izdajanju arhivskega glasbenega gradiva.

Predstavljene teme bodo deloma razkrile številne ravni in žanrska polja raziskovanja glasbe, ki so deloma individualna raziskovalna zanimanja sodelavk, precej bolj pa so odvisne od razpisnih pogojev in odobrenih projektnih razpisov in njihovih vsebinskih in administrativnih okvirjev.

Dr. Marjeta Pisk, ZRC SAZU, Glasbenonarodopisni inštitut

Folkloristika in kritično preučevanje dediščine

Konec 20. stoletja je bilo z uvedbo kritičnih študij dediščine (*critical heritage studies*) vse več pozivov k ponovni oceni procesov predstavljanja preteklosti (*past presencing*, Macdonald 2013), torej spomina, ustvarjanja dediščine, oblik kanonizacije posameznih (preteklih) elementov ter vlogo akterjev in njihove interakcije v teh procesih. Ta kritična razprava o pooblaščenem diskurzu dediščine (Smith 2006) vključuje tudi vprašanja vključitve ali izključitve v procese ustvarjanja dediščine (Bendix 1997; Bendix et al. 2012; Macdonald 2013; Muršič 2018; Harrison 2020), procese oblikovanja reprezentativnih kanonov znotraj različnih nacionalnih dediščin (Bohlman 2014) in favoriziranje posameznih zvrsti (Anttonen 2005).

V to razpravo se vključujem predvsem z raziskavami malo raziskanih ali popolnoma neznanih rokopisnih pesmaric in z raziskavami celotnega repertoarja določenega pevca, zapisovalca ali skupnosti, vključujoč tudi pesmi v različicah neslovenskega jezika. Poleg tega bom v svojem referatu predstavila pesmi in kratke folklorne oblike, ki so jezikovno hibridne oz. vključujejo neslovenske elemente. V kratkem ekskurzu pa bom na primeru rokopisnih pesmaric opozorila na nastajajoče področje preučevanja 'besedilne dediščine' (*textual heritage*), nove analitične

kategorije, ki prevprašuje obstoječa razmerja med konceptualizacijo snovne in nesnovne kulturne dediščine in skuša premostiti vrzel med njima (Gerlini 2020).

Doc. dr. Rebeka Kunej, ZRC SAZU, Glasbenonarodopisni inštitut

Od predvojnih folklornih festivalov do povojnih folklornih skupin

V izhodišču sem bom osredotočila na (plesne) folklorne festivale pred drugo svetovno vojno v Dravski banovini. Čeprav ne v celoti, lahko festivalsko dogajanje razumemo tudi kot povod za odstiranje (sicer stranskih) vrat raziskovanju plesa na področju folkloristike. Hkrati pa je trideseta leta 20. stoletja zaznamovala ustanovitev Folklornega inštituta in s tem institucionalizacije glasbene (in tudi plesne) folkloristike na Slovenskem. Oboje je namreč neposredno povezano s predvojnimi delovanjem Franceta Marolta (1891-1951), katerega 130. obletnico rojstva in 70-letnico njegove smrti zaznamuje ravno leto 2021.

Ključna oseba, ki je med drugim soustvarjala festivale v Dravski banovini pred drugo svetovno vojno in hkrati poskrbela za začetke etnokoreološkega raziskovanja in objavo prvih študij s tega področja v zbirki *Slovenske narodoslovne študije* (1935, 1936, 1954), je bil France Marolt. Poraja se vprašanje, ali je bil ples na festivalih spodbuda za Maroltova preučevanja plesnega izročila ali so njegove plesne raziskave služile predvsem potrebam festivalov. Poleg tega želi prispevek osvetliti, kako so folklorni festivali vplivali na nastanek folklornih skupin v Sloveniji in kritično ovrednotiti, kako je predvojni angažma Franceta Marolta načrtoval smeri slovenske etnokoreologije po drugi svetovni vojni.

Doc. dr. Drago Kunej, ZRC SAZU, Glasbenonarodopisni inštitut

Digitalna zbirka gramofonskih plošč in glasbena folkloristika

Predmet raziskave je glasbeno izročilo, ki je dokumentirano na arhivskih zvočnih nosilcih Digitalne zbirke gramofonskih plošč (DZGP). DZGP je največja tovrstna zbirka s slovenskim gradivom; sodi v obdobje najzgodnejših zvočnih snemanj (1908–1940) in zajema posnetke historičnih gramofonskih plošč (78 obratov na minuto) različnih glasbenih zvrsti. Poleg zvočnega in slikovnega gradiva in ima bogato metapodatkovno dokumentacijo in je rezultat večletnega

obsežnega sistematičnega dela Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU in razvejane mreže domačega in mednarodnega sodelovanja z ustanovami in zasebniki – različnimi strokovnjaki, raziskovalci in zbiratelji. Predstavlja unikatni dokument pomembnega segmenta kulturne dediščine in pogosto najstarejše zvočne zapise slovenske glasbe in posnetkov slovenskih izvajalcev.

Raziskava se osredotoča na zbiranje, dokumentiranje in raziskovanje posnetkov ljudskoglasbenih praks na historičnih zvočnih nosilcih, ki so bili namenjeni trženju in širši javnosti. Pri tem želi preučiti tudi pristope k snemanju in trženju tovrstnih posnetkov ter analizirati odzive na nov način predstavljanja, razširjanja in prenašanja glasbenega izročila. Zaradi prilagajanja novemu in drugačnemu odnosu med izvajalci in poslušalci je snemanje in predvajanje glasbe zelo vplivalo na samo glasbo ter njeno posredovanje in sprejemanje, nekatere študije pri nas in v tujini pa so pokazale, da predstavljajo tržno naravnani posnetki unikatni dokument pomembnega segmenta kulturne dediščine, ki je lahko izjemen vir za različne znanstvene raziskave. Z objavo na spletu želimo gradivo zbirke celovito in tematsko zaokroženo predstaviti ter omogočiti dostop do zbranega gradiva tudi širši javnosti.

Red. prof. dr. Rajko Muršič, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Folkloristika v antropoloških kontekstih posthumanih časov

Folkloristika sodi že od samega začetka, skupaj s klasičnimi regionalnimi etnološkimi tematikami in antropološkimi vsebinami, med temeljne sestavine kurikula na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo UL FF. Kritiki zazrtosti v ljudsko kulturo namesto v načine življenja, kar je pač antropološki koncept razumevanja človeške kulture, so si od šestdesetih let prejšnjega stoletja, javno in v ožjih krogih, zastavljali vprašanja, kakšen je sploh še smisel ohranjanja folkloristike v predmetniku. Z naslednjim epistemološkim prelomom v slovenski etnologiji v devetdesetih letih se je izkazalo, da je komplementarnost upoštevanja kulturnih tekstov in kontekstov v predmetnikih od tistega časa ustrezna strategija, saj z več vidikov oblikuje etnološko presečišče (z modno besedo intersekcijskost) človeškega življenja in simboljenja.

Avtor bo v obdobju, ki narekuje nove premisleke humanistike v posthumanih časih razpravljal o mestu folkloristike v bodočih raziskavah človeštva, kot izhodišče pa bo vzel preučevanje glasbe kot po njegovem mnenju najbolj povedni del premisleka zgoraj omenjenih presekov, unij in divergenc.

